

Josef Václav Sládek

str.

107

Básně

Na hrobech indiánských

Zem svobodná a přec tu bezpráví,
jak děsnějšího neviděly světy:
zmar každý krok a zločin krvavý,
a každý hles vítězné oslavy
divoký vskřek, jež neznal barbar ani
na zříceninách Říma před sta lety.

Kde osvěta? Tak ptám se ještě jednou.
Já viděl lid ten před vašimi domy,
jak s žebrákovou čekal tváří bédnou
a marně čekal, ven až po něm shlednou
a hodí drobt, jenž padá pod stoly:
a div že srdce při tom nepuklo mi:
syn země té, žebrácké o holi!

Volnost jste sobě zbudovali tady,
evropský otrok zdání o ní nemá,
však střísněnu ji krví vidím všady
dnes, v minulou – a budoucnost je němá.

Otázky ▾

- Provedte tematický rozbor básně.
- Napište rýmové schéma.
- Které motivy v básni autor používá?

A budte volni, všeho ze světa
že z prachu k vám zřít budou otroci
a svítiž vám ta vaše osvěta
jak nové slunce tmavé do noci
a stavte všemu, co je lidské, trony,
že řekne rozum: „Spasili jste nás,
či srdce lidské nebude se vás
těž jednou ptát: „Kde padlé miliony?
Kde Abela si nechal, Kaine vrahu?“
Kdo za vás odpoví v tom celém vašem blahu,
kdo ze světlé té záře kolem hlavy
vás rudého paprsku hanby zbaví?

Selské písně a české znělky

Velké, širé, rodné lány...

Velké, širé, rodné lány,
jak jste krásny na vše strany,
od souvratě ku souvratí
jak vás dnes to slunko zlatí!

Vlavé žito jako břehy,
květná luka plná něhy,
na úhoru, v žírné kráse,
pokojně se stádo pase.

Nad vámi se nebe klene
jako v květu pole lněné,
nad lesy jen z modrošíra
pára v tichý děšť se sbírá.

A jak slunce vás tak zhřívá
a jak cvrček v klasech zpívá,
v šíř i v dál, vy rodné lány,
budte vy nám požehnány!

Otázky ▾

- Co autor v přírodě obdivuje?
- Jaké je téma básně?
- Určete druh rýmu.
- Vysvětlete, co znamenají slova vlavé, souvratě, modrošíro.

Zvony a zvonky

Lesní studánka

Znám křišťálovou studánku,
kde nejhlubší je les,
tam roste tmavé kapradí
a vůkol rudý vřes.

Tam ptáci, laně chodí pít
pod javorový kmen,
ti ptáci za dne bílého,
ty laně v noci jen.

Když usnou lesy hluboké
a kolem ticho jest,
a nebesa i studánka
jsou plny zlatých hvězd.

Otázky ▾

- O jaký druh lyriky se jedná?
- Proč je text určen pro dětského čtenáře?